

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 175/2016 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta (HE 175/2016 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Hallituksen esitys eduskunnalle perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 175/2016 vp) täydentämisestä (HE 245/2016 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jukka Vanhanen, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Markus Kautto, Verohallinto
- veroasiantuntija Tero Honkavaara, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Piritta Poikonen, Finanssialan Keskusliitto ry
- johtaja Ann-Mari Kemell, Keskuskauppakamari
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- veroasiantuntija Laura Kurki, Suomen Yrittäjät ry
- lakiasiain johtaja Vesa Korpela, Veronmaksajain Keskusliitto ry
- professori Mikael Hidén
- professori Tuomas Ojanen
- professori Sakari Wuolijoki

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Akava ry

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

HALLITUKSEN ESITYKSET

Hallituksen esitys 175/2016 vp

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolakia sekä tuloverolakia.

Perintö- ja lahjaverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että verotusta kevennettäisiin veroasteikkojen kaikissa portaissa. Kevennykset painotettaisiin yritysten ja maatiloiden sukupolvenvaihdosten edistämiseksi ensimmäisen veroluokan lahjaveroasteikkoon.

Perintö- ja lahjaverolakia muutettaisiin lisäksi siten, että perittävän kuoleman johdosta lähiomaiselle tai kuolinpesälle maksettavan vakuutuskorvauksen ja siihen verrattavan taloudellisen tuen osittainen verovapaus poistettaisiin. Veropohjan laajennuksesta kertyvä lisätuotto käytettäisiin veroasteikkojen kevennykseen. Puolisovähennystä ja alaikäisyysvähennystä korotettaisiin. Lisäksi muutettaisiin maatalan ja muun yrityksen sukupolvenvaihdoshuojennusta koskevia säännöksiä siten, että kun alaikäisen perillisen perintöosuuteen kuuluu huojennuksen edellytykseksi säädetty osa osakeyhtiön omistamiseen oikeuttavista osakkeista, yritystoiminnan jatkamisen arvioimisessa voitaisiin perillisen jatkamisena pitää myös edunvalvojan toimintaa osakeyhtiössä.

Perintö- ja lahjaverolakiin lisättäisiin lisäksi säännös siitä, että perintöveroa ei peritä ulosottoteitse, sen perusteella ei haeta verovelvollista konkurssiin eikä tietoa siitä merkitä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa säädettyyn verovelkarekisteriin ennen kuin kaksi vuotta on kulunut veron ensimmäisestä eräpäivästä. Ajalta perittäisiin normaali viivästyskorko.

Tuloverolain luovutusvoittoverotusta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että myytäessä perintönä tai lahjana saatu maatila, muu yritys tai sen osa, johon on sovellettu perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennusta koskevia säännöksiä, hankintamenona pidettäisiin huojennussäännösten mukaista aliarvostettua arvoa.

Laki liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2017 alusta. Perintö- ja lahjaverolakia sovellettaisiin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain tultua voimaan. Perintöveron perimistä koskeva säännös tulisi kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä marraskuuta 2017 ja sitä sovellettaisiin myös tilanteissa, joissa verovelvollisuus on alkanut ennen 1 päivää marraskuuta, jos veron ensimmäinen eräpäivä on 1 päivänä marraskuuta tai sen jälkeen.

Hallituksen esitys 245/2016 vp

Esityksessä ehdotetaan perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta annettua hallituksen esitystä (HE 175/2016 vp) täydennettäväksi siten, että esitykseen sisältyvästä ehdo-

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

tuksesta laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta poistettaisiin maatalan ja muun yrityksen sukupolvenvaihdoshuojennusta koskevaan perintö- ja lahjaverolain 55 §:ään lisättäväksi ehdotettu uusi 9 momentti.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esitysten hyväksymistä muuttamattomina lukuun ottamatta voimaantulosään-
nöstä, johon valiokunta ehdottaa muutosta. Hallituksen esityksissä ehdotetaan joukko erisuun-
taisia muutoksia perintö- ja lahjaverolakiin sekä tuloverolain 47 §:ään. Hallituksen esitysten perus-
teluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esityksiä tarpeel-
lisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta käsittelee muutoksia vielä erikseen seuraavassa.

Perintö- ja lahjaveroasteikot. Valiokunnan käsityksen mukaan asteikkoon kohdistuvat muutok-
set edistävät oikealla tavalla yritysten sukupolvenvaihdoksia elinaikana toteutetuissa lahjoituk-
sissa. Perintö- ja lahjaverotusta on kiristetty useaan otteeseen vuodesta 2011 lähtien. Kiristykset
ovat painottuneet voimakkaasti asteikkojen yläpäähän, ja ensimmäisessä veroluokassa veropro-
sentit ovat nousseet seitsemällä prosenttiyksiköllä 13:sta 20:een eli 54 prosentilla. Yritysten su-
kupolvenvaihdoksia helpottavan huojuksen vaikuttavuus on heikentynyt selvästi, koska suu-
rimmissa varallisuuserissä, etenkin elinaikana toteutetuissa lahjoituksissa, yritys- ja maatilavaral-
lisuuden osuus on suuri. Vieläkin enemmän on kiristynyt sellaisen yritysvarallisuuden verotus,
johon ei voida myöntää varsinaista sukupolvenvaihdoshuojennusta. Syynä voi olla esimerkiksi
se, ettei saaja voi tai halua osallistua yritystoiminnan jatkamiseen tai ettei yhteisömuotoisia yri-
tyksiä koskeva 10 prosentin omistusosuusvaatimus täyty. Verotus muodostuu tosiasiaassa helpos-
ti veronmaksukykyperiaatteen vastaiseksi, sillä kyse on monesti epälikvideistä varoista etenkin
osakeyhtiöissä, jolloin varojen realisointi on ongelmallista. Tämän johdosta nyt tehtävät paino-
tukset ovat valiokunnan mielestä perusteltuja. Verotuksen keventäminen turvaa yritysten toimin-
ta- ja työllistämisedellytyksiä oikealla tavalla.

Henkivakuutuskorvaukset. Perintöverotuksen veropohjaa on esitetty tiivistettäväksi poistamalla
osittainen verovapaus niistä vakuutuskorvauksista ja niihin verrattavista taloudellisista tuista, joi-
ta perittävän kuoleman perusteella maksetaan lähiomaisille ja kuolinpesälle. Mainittujen suori-
tusten verovapautta koskevat lain 7 a §:n 2 ja 3 momentit esitetään kumottaviksi. Asiantuntija-
kuulemisen yhteydessä muutokseen on suhtauduttu kriittisesti. Vakuutuskorvauksien on katsottu
täydentävän oikealla tavalla lakisääteistä sosiaaliturvaa, ja on pidetty ongelmallisena, ettei vero-
tus kannustaisi enää omaehtoiseen varautumiseen kuoleman johdosta. Valiokunta pitää kuiten-
kin muutosta perusteltuna. Se edistää verovelvollisten yhdenvertaisuutta ja eri sijoitusmuotojen
neutraalisuutta. Verotuki on markkinointietu verrattuna sijoitusvaihtoehtoihin, joihin ei sisäl-
ly verokannustinta. Riskihenkivakuutusten verovapautta ei voida nykyaikana perustella sosiaali-
silla näkökohdilla, kun esimerkiksi sosiaaliin näkökohtiin perustuvat elatuksen menetyksen pe-
rusteella omaisille maksetut perhe-eläkkeet ovat täysimääräisesti perintöverotusta ankaramman
ansiotuloverotuksen piirissä. Myös tältä osin esitys on yhdenvertaisuusperiaatteen mukainen.
Kun edellä mainittujen seikkojen lisäksi otetaan huomioon puoliso- ja alaikäisyysvähennykseen

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

esitetyt jäljempänä kuvatut korotukset, valiokunta pitää muutosesityksiä kokonaisuutena arvioiden tasapainoisina. Jotta verovelvollisille kuitenkin jäisi aikaa varautua ehdotettuihin muutoksiin, valiokunta esittää kohtuussyistä vakuutuskorvausten verovapauden poistamiseen yhden vuoden siirtymäaikaa. Näin ollen lain voimaan tullessa voimassa olleita lain 7 a §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä sovelletaan yhden vuoden ajan lain tultua voimaan.

Puoliso- ja alaikäisyysvähennys. Niiden vaikutusten poistamiseksi ja lieventämiseksi, joita kuoleman perusteella maksettujen vakuutuskorvausten verovapauden poistamisesta voisi aiheutua, sen lisäksi että perheen elatus huoltajan kuoleman johdosta alenee, on puoliso vähennystä ehdotettu korotettavaksi 60 000 eurosta 90 000 euroon ja alaikäisyysvähennystä 40 000 eurosta 60 000 euroon. Valiokunta pitää mainittujen syiden perusteella ehdotusta kannatettavana. Verotuksen kevennys kohdistuu valiokunnan mielestä oikeudenmukaisella tavalla niihin perinnön saajiin, joiden perintöosuutta voidaan pitää euromääräisesti kohtuullisena. Lisäksi valiokunta haluaa kiinnittää huomiota säännöksen oikeaan tulkintaan. Perittävän kuoleman johdosta leskelle maksettavaan vakuutuskorvaukseen sovelletaan puoliso vähennystä myös silloin, kun leski ei muutoin ole perillisasemassa. Näin ollen puoliso vähennys voidaan myöntää myös silloin, kun koko puolison veronalainen perintöosuus muodostuu pelkästään lain 7 a §:ssä tarkoitetuista vakuutuskorvauksista ja niihin rinnastettavista eristä.

Perintöveron perintä. Perintöverosta aiheutuvien rahoitusvaikeuksien helpottamiseksi perintö- ja lahjaverolakiin ehdotetaan säännöstä siitä, että erääntynyttä maksamatta olevaa veroa, sen korotusta ja viivästysseuraamusta ei peritä ulosottotoimin eikä sen perusteella haeta verovelvollista konkurssiin eikä tietoa siitä merkitä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa säädettyyn verovelkarekisteriin ennen kuin veron ensimmäisestä eräpäivästä on kulunut kaksi vuotta. Ajalta peritään normaali viivästyskorko, jonka määrä on tällä hetkellä 7,0 prosenttia. Perintöverotuksen epäkohdaksi on usein koettu se, että vero on maksettava ennen kuin perittyjä varoja voidaan käyttää veron maksuun. Tämä voi johtua muun muassa siitä, että perinnönjako lykääntyy tai että varat ovat epälikvidejä ja niiden realisointi vaikeaa tai hidasta. Näistä syistä valiokunta pitää ehdotettua muutosta oikean suuntaisena ja kohtuullisena. Verotuksen tulee valiokunnan mielestä huomioida entistä voimakkaammin veronmaksukykyperiaate. Muutos edistää myös maatilojen ja muiden yritysten sukupolvenvaihdoksia, sillä niiden osalta perityt varat ovat usein vaikeasti realisoitavia.

Luovutusvoittoverotus. Esityksessä ehdotetaan tuloverolain 47 §:n 1 momenttiin lisättäväksi säännös luovutusvoiton määrää laskettaessa käytettävästä hankintamenosta, kun luovutuksen kohteena on yritys, jonka luovuttaja on saanut perintönä tai lahjana ja johon on sovellettu perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojennusta. Hankintamenona pidetään tällöin sukupolvenvaihdoshuojennusta koskevan 55 §:n 2 momentin mukaista aliarvostettua arvoa. Yritysvarallisuuden huojentaminen perustuu osaltaan saajan veronmaksukykyyn. Huojennuksen johdosta yrityksen varoja ei tarvitse realisoida veron maksuun. Tämän vuoksi on johdonmukaista, että omistuksen luovutustilanteessa syntyvä luovutusvoitto, jonka määrää perintö- ja lahjaveron huojennus on osaltaan ehkä kasvattanut, tulee verotetuksi. Esitystä voidaan pitää siihen kohdistuneesta kritiikistä huolimatta kohtuullisena ja veronmaksukykyperiaatteen mukaisena. Lisäksi muutos edistää sukupolvenvaihdoshuojennuksen tavoitteita. Koska sukupolvenvaihdoshuojennuksella kannustetaan saajaa jatkamaan yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla yritysvarallisuudella, olisi ristiriitaista sisällyttää veroetuja myös omistuksesta luopumiseen soveltamalla

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

tällaisen omaisuuden luovutusvoittoverotuksessa sellaista verokohtelua, joka on yleistä luovutusvoittoverotusta huomattavasti edullisempaa. Näin ollen sääntely edistää valiokunnan mielestä myös niitä tavoitteita, joita maatilojen ja muiden yritysten sukupolvenvaihdoshuojennukselle on asetettu.

Muuta. Koska hallituksen esityksellä HE 245/2016 vp on poistettu hallituksen esityksen HE 175/2016 vp perusteella perintö- ja lahjaverolain 55 §:ään lisättäväksi ehdotettu uusi 9 momentti, ei esitysten perusteella perintö- ja lahjaverolain 55 §:ään ehdoteta muutoksia. Näin ollen valiokunnalla ei ole tarvetta käsitellä sukupolvenvaihdoshuojennuksiin liittyvää sääntelyä edellä kuvattua laajemmin.

Valiokunnan ehdottama vuoden siirtymäaika henkivakuutuskorvauksien verovapauden poistamisen osalta pienentää valtion verotuottoja yhteensä noin 20 milj. euroa. Vuonna 2017 muutos pienentää valtion verotuottoja noin 3 milj. euroa perintöverotuksen toimittamiseen liittyvän viipeen takia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 175/2016 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 245/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 175/2016 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen.

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 7 a §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 momentti laissa 909/2001 ja 3 momentti laissa 1744/2009,
muutetaan 12 §:n 1 momentti sekä 14 ja 19 a §,
sellaisina kuin ne ovat, 12 §:n 1 momentti laissa 1063/2007 sekä 14 ja 19 a § laissa 1082/2014,
sekä
lisätään 52 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 318/1994 ja 1561/1995, uusi 3 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

12 §

Veronalaisesta perintöosuudesta saavat vähentää:

1) perinnönjättäjän puoliso ja henkilö, johon 11 §:n 3 momentin mukaan sovelletaan puolisoa koskevia säännöksiä, 90 000 euroa (*puolisovähennys*);

2) sellainen perinnönjättäjän suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen, jolla perinnönjättäjän kuolinhetkellä lähinnä oli oikeus periä perinnönjättäjä ja joka tuolloin ei ollut täyttänyt 18 vuotta, 60 000 euroa (*alaikäisyysvähennys*).

— — — — —

14 §

Perintöveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	7
40 000—60 000	1 500	10
60 000—200 000	3 500	13
200 000—1 000 000	21 700	16
1 000 000—	149 700	19

Perintöveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	19
40 000—60 000	3 900	25
60 000—200 000	8 900	29
200 000—1 000 000	49 500	31
1 000 000—	297 500	33

19 a §

Lahjaveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti osasta	ylimenevästä
5 000—25 000	100	8	
25 000—55 000	1 700	10	
55 000—200 000	4 700	12	
200 000—1 000 000	22 100	15	
1 000 000—	142 100	17	

Lahjaveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti osasta	ylimenevästä
5 000—25 000	100	19	
25 000—55 000	3 900	25	
55 000—200 000	11 400	29	
200 000—1 000 000	53 450	31	
1 000 000—	301 450	33	

52 §

Maksamatta olevaa perintöveroa, sen korotusta ja viivästysseuraamusta ei kuitenkaan peritä ulosottoteitse eikä niiden perusteella haeta verovelvollisen asettamista konkurssiin eikä tietoa niistä merkitä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa (1346/1999) säädettyyn verovelkarekisteriin ennen kuin kaksi vuotta on kulunut veron ensimmäisestä eräpäivästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 52 §:n 3 momentti tulee kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos verovelvollisuus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lain 52 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin myös, jos verovelvollisuus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja veron ensimmäinen eräpäivä on 1 päivänä marraskuuta 2017 tai sen jälkeen.

Lain voimaan tullessa voimassa ollutta 7 a §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan päivään kuuta 20 .

Jos perintöverotusta toimitettaessa pesän varoihin on lisättävä ennen tämän lain voimaantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu lahja, perintöverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n mukaan.

Jos lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon ennen tämän lain voimaantuloa annettu 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu lahja, lahjojen yhteismäärästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n mukaan.

2.

Laki

tuloverolain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 47 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 728/2004, seuraavasti:

47 §

Omaisuuksien hankintamenojen laskemista koskevia erityisiä säännöksiä

Omaisuuksien hankintamenoon luetaan myös omaisuuden perusparannusmenot verovelvollisen omistusaikana. Vastikkeetta saadun omaisuuden hankintameno katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Hankintameno lasketaan kuitenkin lahjoittajan hankintamenoa, jos lahjansaaja luovuttaa saamansa omaisuuden ennen kuin lahjoituksesta on kulunut yksi vuosi. Luovutettaessa edellä tarkoitetun ajan jälkeen vastikkeetta saatu maatila tai muu yritys tai sellainen osa, johon on sovellettu perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 55 §:ssä tarkoitettua huojenusta, huojenetun omaisuuden hankintamenoa käytetään sitä arvoa, joka on laskettu perintö- ja lahjaverolain 55 §:n 2 momentin mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2017 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 2.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Touko Aalto vihr
jäsen Timo Heinonen kok

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

jäsen Eero Heinäluoma sd
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Krista Kiuru sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Hanna Mäntylä ps
jäsen Mats Nylund r
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Markku Rossi kesk
jäsen Sami Savio ps
jäsen Maria Tolppanen sd
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Li Andersson vas
varajäsen Lasse Hautala kesk
varajäsen Eero Suutari kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp
Vastalause /sd, vihr, vas

VASTALAUSE /sd, vihr, vas

Perustelut

Hallitus esittää, että perintöjen ja lahjojen verotusta alennettaisiin veroasteikkojen kaikissa portaissa, mikä vähentää valtion verotuottoja noin 58 miljoonaa euroa vuodessa. 6—10 prosentin perintöveron alennus ja 12—14 prosentin lahjaveron alennus ei ole mitenkään perusteltu pysyvästi alijäämäisen valtiontalouden oloissa eikä oikeudenmukainen tilanteessa, jossa samaan aikaan leikataan pienituloisten vähimmäisetuuksia. Esityksellä ei esitetä olevan minkäänlaisia työllisyys- ja kasvuvaikutuksia.

Varakkaiden tukiaisten sijaan solidaarisuusvero miljoonaperintöihin

Varakkaiden henkilöiden ylimääräinen tukeminen ei ole valtiontaloudellisesti perusteltua eikä kansantaloudellisesti millään tavoin hyödyllistä, ja kansalaiset kokevat sen oikeutetusti epäoikeudenmukaisena ja eriarvoisuutta lisäävänä. Kun heikon talouskasvun aikana hallitus vetoaa yhteisvastuuseen, tällä esityksellä se heikentää vakavasti yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Sosialidemokraatit esittävät sen sijaan, että suurituloisimpien palkansaajien solidaarisuusveron tapaan myös miljoonaperintöjen saajat osallistuvat talouden tasapainottamistalkoisiin. Esitämme kahden prosenttiyksikön korotusta perintöveron ja lahjaveron ylimpiin luokkiin. Verotuottojen li säys on yli 10 miljoonaa euroa.

Samaan aikaan hallitus alentaa varakkaiden ammatinharjoittajien verotusta "yrittäjävähennyksellä" jopa tuhansia euroja vuodessa ja suosii metsälahjavähennyksellä suurimpia metsänomistajia. Perintö- ja lahjaveron alennus on kolmas yhtäaikainen hyväosaistimmille suunnattu verolahjoitus. Ne ovat yhteensä lähes 200 miljoonan euron tulonsiirto julkisten palveluiden rahoituksesta ja vähäosaistimpien etuuksista hallituspuolueiden omille eturyhmille, mitä voi täydellä syyllä kutsua kaverikapitalismiksi.

Kuolemanvaravakuutus turvaa leskeä ja lapsia

Tasottaakseen perintö- ja lahjaveron alennuksen räikeää tuloeroja kasvattavaa vaikutusta hallitus esittää samanaikaisesti kuolemanvaravakuutusten verottoman osuuden (35 000 euroa) poistamista. Tämä kompensoitaisiin osittain puoliso- ja alaikäisyysvähennyksen nostolla, jolloin kuitenkin ryhmähenkivakuutusten piiriin kuuluvat 19—21-vuotiaat lapset menettäisivät etuuden kokonaan, ja muutkin kuin vakuutuksenottajien perijät saisivat hyödyn. Valiokunnan esittämä yhden vuoden siirtymäaika söisi edelleen merkittävästi muutoksesta saatavaa verohyötyä.

Sosialidemokraatit ovat jo pitkään pitäneet henkivakuutusten verotonta rajaa liian korkeana, koska se mahdollistaa varakkaiden perheiden kohtuuttoman verosuunnittelun. Oikeudenmukaisempi malli on kuitenkin se, että lesken ja lasten aseman turvaamiseksi kuolemanvaravakuutusten verottomuuden raja lasketaan 15 000 euroon eikä perintöveron puoliso- ja alaikäisyysvähennyksiä muutettaisi. Esittämiemme muutosten nettovaikutus vähentää valtion verotuloja enintään 5,5 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp
Vastalause /sd, vihr, vas

Verotuksen epäsuhta aiheutuu avokäsisestä huojenuksesta

Maatilojen ja liikeyritysten jatkamista tuetaan nykyiselläänkin kohtuuttoman avokäsisillä verohuojennuksilla, jotka hallituksen esityskin tunnustaa (s. 7) "varsin mittavaksi eduksi". Niistä säädetään perintö- ja lahjaverolain 55—57 pykälissä. Hallituksen esityksen tietojen mukaan maatilavarallisuuden luovutuksissa efektiivinen saajakohtainen veroprosentti oli verovuonna 2015 vain 1,6 prosenttia, muun yritysvarallisuuden osalta vain 3,5 prosenttia.

Epäsuhta yleisen perintö- ja lahjaveron tason ja yritysvarallisuuden huojennetun verotason välillä syntyykin siis tästä "varsin mittavasta edusta". Näin ollen edes hallituksen esittämä ylimmän perintöveroluokan verokannan alennus 20 prosentista 19 prosenttiin ja ylimmän lahjaveroluokan verokannan alennus 17 prosenttiin ei havaittavasti muuta epäsuhtaa. Hallituksen esitys ei siis vastaa edes omaan perusteluunsa, yritys- ja maatilavarallisuuden luovutusten helpottamiseen. Jos hallitus haluaisi puuttua niihin tilanteisiin, joissa esimerkiksi yhdenkin huojenuksen ulkopuolelle jäävän perillisen normaalitasoinen perintöverotus luo paineita yrityksen myymiselle ulkopuolelle, sen tulisi puuttua huojenukseen oikeutettujen asemaan perintö- ja lahjaverolain 55—57 pykälissä. Syistä, joita eritellään alempana, hallitus kuitenkin päinvastoin peruutti kyseisen lainkohdan tarkastelun.

Maatilojen ja yritysvarallisuuden luovutusten tilanne ei siis muutu hallituksen esityksellä. Sen sijaan asteikkojen tasainen alennus johtaa siihen, että muut luovutuksensaajat hyötyvät täysin ansiottomasti. Hallituksen esityksessä (HE 175/2016 vp) kerrotaan sivulla 21, että esimerkiksi henkilö, jolle lahjoitetaan kahden miljoonan euron arvoinen asunto, maksaisi ensi vuonna lähes 50 000 euroa vähemmän veroa. Jos lahjoitetaan 500 000 euron arvoinen osakesalkku, verotus kevenisi lähes 10 000 euroa. On selvää, että näin mittavat edut ennestään hyväosaisille eivät ole perusteltuja.

Outo käänne: Sukupolvenvaihdoshuojennusten perustuslaillisuus

Hallituksen alkuperäisen esityksen (HE 175/2016 vp) tavoitteena oli laajentaa perintö- ja lahjaveron 55 §:ää siten, että alaikäisten perillisten veronhuojennus huomioitaisiin yrityksen perintötilanteessa. Yrittäjän kuoltua alaikäinen perijä olisi voinut saada huojenuksen lain muiden edellytysten täyttyessä, mikäli hän jatkaa elinkeinon tai maatalouden harjoittajan toimintaa sen jälkeen, kun hänen edunvalvojansa on toiminut osakeyhtiössä. Näin esimerkiksi 15-vuotias yrittäjän lapsi voisi jatkaa kuolleen vanhempansa yritystoimintaa samoin edellytyksin kuin aikuinenkin perillinen.

Kun HE 175/2016 vp oli käsiteltävänä valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, 55 §:n perustuslainmukaisuus nousi esiin. Jaoston kuulemat asiantuntijat totesivat, että vuonna 2008 sama lainkohta oli ollut perustuslakivaliokunnan käsittelyssä (HE 53/2008 vp). Tuolloiset valtiosääntöasiantuntijat olivat kiinnittäneet huomiota siihen, että yrityksen liiketoimintaan tarvittavan varallisuuden ohella voidaan siirtää muuta varallisuutta, kuten huomattavia arvopaperiomaaisuuksia, samalla merkittävästi huojennetulla verokannalla.

Valiokunnan lausuntoluonnoksessa vuonna 2008 arvosteltiin sitä, että yritysvarallisuutena voidaan luovuttaa "huomattavastikin sellaista sijoitusvarallisuutta, joka ei liity sukupolvenvaihdok-

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp
Vastalause /sd, vihr, vas

sen kohteena olevan yrityksen aitoon tuotannolliseen toimintaan". Yhdenvertaisuusongelman johdosta lausuntoluonnoksessa esitettiin harkittavaksi sääntelyn muuttamista "sellaiseen muotoon, jossa yritysten taseisiin sisältyvä tuotannollista toimintaa palvelemaan sijoitusvarallisuus rajataan kokonaan sukupolvenvaihdoksia koskevan veronhuojennuksen ulkopuolelle".

Tässä vaiheessa Vanhasen porvarihallitus veti esityksensä kokonaan pois, koska se pelkäsi, että arvopaperiomistus tai yhtiöt, joiden päätoimialana on arvopaperikauppa, olisi perustuslaillisista syistä ja täysin yleisen oikeustajun mukaisesti rajattu mittavan veroedun ulkopuolelle. Myös maatilat, joissa metsäomaisuus on huomattava suhteessa maatalousyrittämisen tuottoon, olisivat voineet joutua tarkempaan erittelyyn.

Perustuslakivaliokunnan huomioihin lienevät vaikuttaneet korkeimman hallinto-oikeuden kolme ratkaisua vuosilta 2002—2006. Koska eduskunta ei ollut nimenomaisena tahtonaan ilmaissut halua erotella omaisuuslajeja, KHO oli huojentanut 28 miljoonan markan, sitten 880 0000 euron ja peräti 101 miljoonan euron arvopaperisalkut.

Vaikka KHO:n ratkaisulinja onkin sittemmin tiukentunut niin, että sijoitusomaisuutta ei automaattisesti kohdella samalla veronhuojennuksella kuin varsinaista tuotannollista yritysomaisuutta, Suomessa vallitsee yhä epäselvä oikeustila, jota ei ole tarkasteltu perustuslain valossa.

HE 175/2016 vp:n osalta hallitus yritti ensin, Ruotsalaisen kansanpuolueen tuella, väittää, että lain 55 §:n laajennus ei edellyttäisi perustuslakivaliokunnan kannanottoa. Kun tämä osoittautui mahdottomaksi ja jaostossa valmisteltiin jo lausuntopyyntö perustuslakivaliokunnalle, hallitus veti esityksensä pois. Näin haluttiin välttyä siltä, että perustuslakivaliokunta tarkastelisi nykyisiä huojennuksia — ennen kaikkea yritysten taseiden avaamista — yhdenvertaisuussäännösten kannalta. Vaarassa olivat miljoonaluokan saavutetut edut, jotka ylittivät hallituksen alkuperäisen huolen alaikäisten perijöiden oikeudenmukaisesta kohtelusta.

Alaikäisten perijöiden oikeudet väistyivät miljoonaetujen tieltä

Jotta hallitus välttäisi perustuslakivaliokunnan tarkastelun, se toi lähes kuukauden odottelun jälkeen "täydentävän" lakiesityksen HE 245/2016 vp, josta alaikäisten perijöiden aseman muuttaminen oli poistettu perintö- ja lahjaverolain 55 §:n laajennuksena.

Olemme vaatineet perustuslaillisuuden arviointia myös kuolemanvaravakuutusten verovapauden poistosta. Eduskunnan käsittelyssä on nostettu esiin huoli perustuslain 15 §:n omaisuuden suojasta. Hallituspuolueet kammosivat yrityshuojennusten perustuslaillista käsittelyä niin paljon, että ne lisäsivät vakuutuskorvausten veromuutoksiin vuoden lisääjän, jolla ne katsoivat ratkaiseensa perustuslaillisuusongelman. Kuitenkin jaoston kuulema asiantuntija korosti, että asiaa käsittelevän valiokunnan ei kuulu arvioida, millä toimilla esityksen perustuslaillisuus varmistettaisiin, vaan tämän tarkastelun voi tehdä vain perustuslakivaliokunta.

Eduskunnan olisi pitänyt arvioida myös tämän verovapauden poiston omaisuuden suojaan liittyvä perustuslaillisuus asianomaisessa valiokunnassa. Sosialidemokraatit esittivät sekä täysistunnossa että "täydentävän" esityksen valiokuntakäsittelyssä esityksen lähettämistä perustuslakiva-

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp
Vastalause /sd, vihr, vas

liokuntaan, mutta kummassakin tapauksessa enemmistö pitäytyi normaalissa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan pelko kävi kalliiksi. Valiokunnan enemmistö lisäsi hallituksen esitykseen vakuutuskorvausten muutoksille tarpeettoman pitkän siirtymäajan, jonka kustannukset verovuosille 2017—2018 yltyvät 20 miljoonaan euroon. Sen sijaan perustuslakivaliokunta olisi määrittänyt vähimmäisehdot, jotka esimerkiksi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan ovat kokonaan tarpeettomia — koska henkivakuutuksen ottajan tuotto-odotukset on erotettava eri henkilön, edunsaajan, hyödyistä.

Koska perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:n perustuslainmukaisuus jää edelleen epäselväksi ja oikeustila vakiintumattomaksi, tarpeelliseksi katsottujakaan muutoksia ei verohuojennuksen ehtoihin voi tehdä.

Sosialidemokraattien kanta on, että HE 245/2016 vp tulisi käsitellä perustuslakivaliokunnassa, jotta sen perustuslainmukaisuus tulisi varmistettua eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n mukaisesti.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen HE 175/2016 vp sisältyvä 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että hallituksen esitykseen HE 245/2016 vp sisältyvä lakiehdotus hyväksytään muutettuna, ***(Vastalauseen muutosehdotukset)***

että hylätään hallituksen esitykseen HE 175/2016 vp sisältyvä 1. lakiehdotus,

että hyväksytään yksi lausuma. ***(Vastalauseen lausumaehdotus)***

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
~~kumotaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 7 a §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 momentti laissa 909/2001 ja 3 momentti laissa 1744/2009,~~
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) **7 a §:n 2 momentti**, ~~12 §:n 1 momentti~~ sekä 14 ja 19 a §,

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp
Vastalause /sd, vihr, vas

sellaisina kuin ne ovat, 7 a §:n 2 momentti laissa 909/2001, 12 §:n 1 momentti laissa 1063/2007 sekä 14 ja 19 a § laissa 1082/2014, sekä

lisätään 52 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 318/1994 ja 1561/1995, uusi 3 momentti seuraavasti:

7 a §

Edellä 1 momentissa tarkoitettu vakuutuskorvaus tai sellaiseen verrattava taloudellinen tuki on perintöverosta vapaa siltä osin kuin kunkin edunsaajan tai perillisen saama samasta kuolemantapauksesta johtuva vakuutuskorvaus ja taloudellinen tuki on enintään 15 000 euroa. Jos edunsaajana on leski, verosta vapaaksi osaksi katsotaan puolet tai kuitenkin vähintään 15 000 euroa lesken edunsaajamääräyksen nojalla saamien vakuutuskorvausten ja taloudellisen tuen yhteismäärästä.

14 §

Perintöveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti osasta	ylimenevästä
20 000—40 000	100	8	
40 000—60 000	1 700	11	
60 000—200 000	3 900	14	
200 000—1 000 000	23 500	17	
1 000 000—	159 500	22	

Perintöveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti osasta	ylimenevästä
20 000—40 000	100	21	
40 000—60 000	4 300	27	
60 000—200 000	9 700	29	
200 000—1 000 000	50 300	33	
1 000 000—	314 300	38	

19 a §

Lahjaveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp
Vastalause /sd, vihr, vas

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti osasta	ylimenevästä
4 000—17 000	100	8	
17 000—50 000	1 140	11	
50 000—200 000	4 770	14	
200 000—1 000 000	25 770	17	
1 000 000—	161 770	22	

Lahjaveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti osasta	ylimenevästä
4 000—17 000	100	21	
17 000—50 000	2 830	27	
50 000—1 000 000	11 740	33	
1 000 000—	325 240	38	

52 §

(Kuten VaVM)

Voimaantulo

(Kuten HE)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:n kokonaisarvion, jotta sukupolvenvaihdoshuojennuksissa varmistuttaisiin siitä, että vain maatilan ja muun yrityksen toiminnan kannalta tarpeellinen yritysvarallisuus siirtyy luovutuksen saajalle huojennetuin ehdoin. Pitkään jatkuneen epäselvän oikeustilan lopettamiseksi perustuslakivaliokunnan on syytä arvioida perintö- ja lahjaverolain 55—57 § yhdenvertaisuuden kannalta.

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp
Vastalause /sd, vihr, vas

Helsingissä 2.12.2016

Pia Viitanen /sd
Krista Kiuru /sd
Maria Tolppanen /sd
Eero Heinäluoma /sd
Touko Aalto /vihr
Kari Uotila /vas
Li Andersson /vas